

**7 REFLEXIONS
FONAMENTALS**
2 REIVINDICACIONS
ARA I AQUÍ

Aquest recull és fruit del document treballat a la Jornada d'Intercomissions del 27 de maig de 2021, en el sí del TSCAT. La pretensió d'aquest escrit o punt de partida pel debat és compartir, amb el col·lectiu professional (TS) i amb les nostres representants polítiques, reflexions i reivindicacions així com els aprenentatges que creiem essencials en un moment de pandèmia global, ple de complexitats.

No es pot obviar que venim d'una crisi no resolta a l'any 2008, conseqüència d'un liberalisme (capitalisme?) econòmic i social salvatge que expulsa,¹ margina la població del sud global i a una part important de la població del suposat primer món, i precaritza als professionals dels sistemes de protecció (salut, ensenyament, serveis socials) i situa els cossos dels professionals de primera línia com a barrera de contenció.

Generem vincles?
La persona al centre?
Generadores de canvi.
Mirada de procés.
Som xarxa?
Aprenentatge i adaptació.
Observants i compromeses amb l'equitat.
Promoure la visibilitat i el respecte per la professió.

**7 REFLEXIONS
FONAMENTALS**
2 REIVINDICACIONS
ARA I AQUÍ

7 REFLEXIO FONAMENT

ONS
TALS

GENEREM VINCLÉS?

#1.

Malgrat les persones que s'acosten a nosaltres ho fan des de la necessitat, importa i molt quina és la nostra mirada o perspectiva sobre les persones: és des del control o des del suport?

Estem en un moment de síndrome on ens cal plantejar-nos si estem perdent la capacitat d'atendre als altres des de la proximitat i el vincle. Vincles caracteritzats pel compromís i empatia per sostenir atencions segures i seguritzadores, amb un ferm

compromís d'escolta i de posar límits ètics quan el vincle només està al servei del tràmit i no de l'acció transformadora.

Quin vincle es pot generar des de la reactivitat, l'assistencialisme, des d'una mirada d'actius o de mancances, des de la perversió de la burocràcia per aconseguir un lot d'aliments...?

Un dilema en la construcció del vincle seria, doncs, si com a professionals volem ser el braç executor del

sistema o agents de canvi.

Generem vincles treballant des de l'empatia solidària que reconeix el desconeixement, les vulnerabilitats i els límits, i cerca el relat de l'altre com a fonament per a construir i donar sentit i significat a les decisions que es prenen o es deixen de prendre, i permet sentir-nos incloses en una cultura, en una comunitat.

LA PERSONA AL CENTRE?

#2.

Com entenem posar les persones al centre? Com a diana?
Quin significat té per a nosaltres com a professionals aquesta frase?
Quina lectura fem de les seves necessitats, les normatives? Les regulades i etiquetades... subjectes situats al centre com una obligació envers la “norma” i la legislació vigent (Constitució, LLei de SS, Llei de Protecció...)

El centre ha de ser la comunitat i les cures?² “No hi ha subjecte sense xarxa social, per fràgil que sigui aquesta o per precari que sigui el vincle” (J.R. Ubieto), com la filosofia ubuntu: “Jo sóc el que sóc per allò que tots som”.³

La persona al centre vol dir també incorporar la capacitat resilient dels ciutadans-usuaris/es, que malgrat ens arriben amb relats molt fragmentats, incorporar a la nostra pràctica una mirada integral, no només en relació les necessitats, les carències i els factors de riscos, sinó també de les seves fortaleeses, actius i factors de protecció, tant de les persones com del seu entorn. Per tal no re-victimitzar i ficar en valor la capacitat de decisió al ciutadà.

GENERA-
DORES DE
CANVIS.

#3.

Estem compromeses amb la millora de les condicions de vida de les persones usuàries que atenem i acompanyem, i som per tant, conscients que les nostres intervencions poden esdevenir nous escenaris vitals. En aquest sentit, ens sentim amb la capacitat i convenciment de ser motors de canvi, altaveus davant les desigualtats i per tant assumim el rol d'incidència, no sentint condicionada la nostra veu davant polítiques socials confuses, obtuses, ambivalents, poc observants de la participació, que defugen dels criteris d'equitat, que obvien les minories, que mercantilitzen

els serveis socials, que exposen i desatenen la salut i seguretat dels i les professionals o que confronten drets fonamentals, davant administracions i institucions que arbitràriament activen, desactiven o congelen programes, recursos o sistemes d'atenció social o que flirtegen amb contradiccions flagrants, fins i tot, ètiques.

Les treballadores socials som agents de canvi perquè som crítiques i perquè som proactives. Així, no creiem en la premisa de l'equilibri social si no es pot garantir l'ascensor social. No es tracta

de cobrir necessitats, d'acompanyar perennement generació rere generació situacions de desigualtat; no es tracta de reivindicar els recursos necessaris per atendre als de sempre. Es tracta de fer quelcom diferent per que els de sempre deixin de ser-ho, que la nostra intervenció sacsegi la legitimitat mal entesa de l'apadrinament prestacional tri o quatrigenacional. Tenim la capacitat i volem ser actors clau en la construcció de nous models socials, noves estratègies assistencials i noves respostes; i assumim la necessitat d'incorporar nous hàbits, paradigmes i esquemes en la nostra professió.

MIRADA DE PROCÉS.

#4.

La idea de procés per poder construir vincles i xarxa, hauria d'incorporar-se a la nostra tasca diària gairebé com un paradigma, com un paraigües. Procés i itinerari queden sepultats per la immediatesa i per la fictícia sensació de resolució ràpida, que acaba generant impotència i malestar en les professionals i en les persones amb les que treballem, i produeixen danys i costos econòmics a mig i llarg termini. Si no ens permetem parar i respectar els processos dels altres no podrem fer accions creatives i generadores de canvis.

Cal respectar aquest cicle: pensar-repensar i actuar. En moments de reiterades crisis com les actuals, seria convenient recuperar i repensar els paradigmes que permeten que la nostra disciplina es sostingui i ho faci amb cos teòric i amb evidència científica. La manca de reflexió ens ha bloquejat en els moments més durs de confinament: mentre la ciutadania s'auto-organitzava, bona part dels serveis públics d'atenció a les persones estaven blindats i superats per la situació.

Citant a Ubieta, que ja deia al 2003: "la crisi sindical i el declivi econòmic han fet entrar en crisi la capacitat de resposta d'aquest estat"⁴ Pensar no està renyit amb actuar. De fet, fa por actuar sense pensar... a qui posem en risc?

**SOM
XARXA?**

#5.

El treball social en xarxa és més que la derivació entre serveis. Es tracta d'una col·laboració real entre diferents agents que garanteix la continuïtat de la cura, i l'aprenentatge mutu entre els diferents professionals i serveis que intervenen en la construcció de la xarxa. En aquest sentit, la suma del màxim nombre d'agents possibles treballant per una mateixa finalitat, permet construir noves realitats necessàries. Des de l'aportació complementària es possibiliten accions que en una escala individual serien

impossibles i ens porten lluny de la reactivitat, de la resposta automàtica i prefabricada igual per a tothom.

Des del Treball Social hem de poder liderar processos de planificació d'atenció social, incorporant-hi la radicalitat en el sentit d'arrels de la nostra disciplina: acompanyament, escolta activa i atenció a la ciutadania, a les seves necessitats expressades. Donar veu a les veus silenciades per les falles estructurals del sistema per

tal que entre totes es puguin reconstruir realitats més inclusives, justes i equitatives. Aquest lideratge ha de poder incorporar-se a diferents nivells: als equips on treballem, a les xarxes en les que hi col·laborem i a les comunitats de les que formem part.

APRENEN- TATGEI ADAPTACIÓ.

#6.

La nostra mai ha estat una professió estàtica de veure-les venir. Acceptem la caducitat de les nostres intervencions, restant atents a la innovació, a la replanificació, a l'actualització, incorporant noves estratègies, eines i metodologies, adaptant els nostres procediments i escenaris de treball a qualsevol de les maneres que la societat tingui per connectar-se i comunicar-se, des de la presencialitat a les trobades on-line, de la conversa en entorn institucional al treball al carrer o a les llars de les persones usuàries, de

la trucada telefònica al missatge de whatsapp.

Es tracta, doncs, d'adaptar el marc d'intervenció i adaptar-nos com a professionals, defensant i reivindicant qualsevol espai on conflueixin situacions de vulnerabilitat i/o salut social; es tracta d'innovar en solucions per atendre necessitats.

Aquesta proactivitat vers el canvi no es pot entendre des de la improvisació, sinó des de la capacitat de reacció basada en criteris tècnics, científics, de coneixement acumulat i d'experiència, essent conscients que, en ocasions, caldrà entomar la incertesa i fer-ho a partir del convenciment que tota una professió ens avala i que tot

un col·lectiu professional ens recolza.

Som coneixedors de la necessitat que tenim com a professió de validar propostes, intervencions i resultats d'impacte basats en l'anàlisi científica. Per fer-ho, ens cal prendre partit des de totes les dimensions del treball social i comprometre'ns en el camp de la investigació, en la recerca científica, en l'anàlisi de qualitat de l'impacte de les nostres intervencions, en la capacitat de formar-nos per posicionar els nostres estudis, experiències, sabers i reivindicacions, a partir de publicacions de qualitat que puguin restar a l'alçada de qualsevol altra aportació de qualsevol altra disciplina.⁵

**OBSERVANTS I
COMPROMESSES
AMB L'EQUITAT.**

#7.

Som universals, que no generals, i per tant defugim de fragmentar la realitat social per definir una estratègia d'intervenció explicada a partir de les desigualtats, que no atén als escenaris on intersecten eixos de desigualtat com classe social, gènere, origen o diversitat funcional.

Entenem que la nostra és una intervenció que vol anar més enllà de la mirada general, la qual difumina les necessitats concretes d'individus i col·lectius en la immensitat de la "societat en general" sota la malentesa equitat i neutralitat, i també més enllà de la mirada centrada exclusivament en col·lectius

específics de risc, que defuig la contextualització d'aquests en un món global i una societat més complexa i que per específic i concret genera una construcció que no contempla altres membres del grup que es troben al límit de la frontera de la intervenció.

Assumim, doncs, que la nostra pràctica professional ha de considerar i restar atenta a analitzar i intervenir en situacions de desigualtat des d'una aproximació complexa, que té en compte que els eixos d'opressió i desigualtat no actuen de forma independent sinó interrelacionada.⁶

En aquest sentit, el marc d'universalitat ens empeny a fer nostres els principis i drets fonamentals i vestir-ho tot a partir d'aquesta mirada. El sentit ètic, l'equitat, el dret a la identitat, l'interès

superior de l'infant, el dret a l'habitatge, el dret viure i morir dignament, el dret a la llibertat en tots els seus extrems,... són el vidre a través del qual despleguem la nostra intervenció.

Així, som capaços d'identificar les vulnerabilitats, les victimitzacions secundàries o les violències subterfúgies, la violència masclista que pateixen moltes de les persones usuàries que atenem i acompanyem, en particular i especialment les dones, sovint doble o triplement vulnerades. Fem, per tant, especialment esment al compromís del col·lectiu per significar amb el relleu que li correspon, la mirada de gènere, incorporant-la com a tret identitari de la professió.

2 REIVINDICA

PROMOURE LA VISIBILITAT I
EL RESPECTE PER LA PROFESS

ACIONES

SIÓ.

PROMOURE
LA VISIBILITAT!
EL RESPECTE PER
LA PROFESSION.

El Treball Social atén a situacions de malestar psicosocial, fragmentació, crisis vitals i vulnerabilitats derivades de falles estructurals cada vegada més punyents i actuals. Estar permanentment en contacte amb la fragilitat, la injustícia, el dolor, l'exclusió social... genera un efecte erosiu, quan no corrosiu, en les professionals. Les professionals som el recurs més valuós dels sistemes de protecció i hem de poder cuidar-nos per poder entomar l'encàrrec amb la qualitat humana i tècnica, sense oblidar que esdevenim agents d'acompanyament dins d'un marc ètic i deontològic.⁷ Una de les primeres qüestions seria poder

prendre consciència sobre aquests efectes i fer-ho des d'un posicionament proactiu, corresponsable allunyat del victimisme que ens instal·la en un malestar que pot acabar inundant l'acció professional, el treball interdisciplinar i el sentit de la professió.

Una altra qüestió seria exigir la necessitat de que les organitzacions empleadores incorporin mesures i polítiques de la cura com a pràctiques habituals i obligatòries: espais de supervisió, possibilitat de flexibilitzar les accions i atendre el biaix de gènere i la precarització de les condicions laborals que travessen la nostra professió. Evidenciar assertivament els

límits professionals, dels equips i de les organitzacions en la línia del que ens proposa Fantova amb la idea de delimitar el perímetre. Ningú pot sol; de fet, ni les persones que atenem ni els professionals amb els que treballem, podem sols.

Si pensem en la necessitat de tornar a les arrels del TS, com es deia a la Jornada, potser caldria donar continuïtat a espais de reflexió periòdics on (re)considerar com ens volem posicionar com a treballadores socials, des d'on volem fer la nostra tasca i al servei de qui està la nostra manera d'entendre i fer Treball Social.

NOTES:

¹ BAUMAN, Zygmunt 2005. Vidas desperdiciadas.

² "El concepte de cura trenca amb polaritats existents com espais públics/privats - reproducció-producció i inclou una crítica d'origen feminista sobre l'autosuficiència del subjecte i la visió més materialista del terme, intervenció/atenció." Gilligan, Carol. Ètica de la cura.

³ "Una persona amb Ubuntu és oberta i disponible per a altres persones, afirmant els altres, no se sent amenaçada perquè els altres siguin capaços i bons, ja que té una seguretat de sí mateixa que prové de saber que pertany a un conjunt més gran i es disminueix quan altres són humiliats o disminuïts, quan altres són torturats o oprimits".
[https://ca.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_\(filosofia\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_(filosofia))

⁴ José Ramon Ubieto, La posició dels professionals: l'ètica, el saber i el mètode. Set, 2003.

⁵ Alonso, Andoni. ¿Qué es la innovación social?: el cambio de paradigma y su relación con el trabajo social.
A: Cuadernos de trabajo social, vol. 29, núm. 2 (2016), p. 163-171

⁶ <http://www.igualtatsconnect.cat/> Guia per incorporar la interseccionalitat en les polítiques locals

⁷ https://www.tscat.cat/sites/default/files/TSCAT_codi_deontologic.pdf

ARA I AQUÍ.

COL·LEGI OFICIAL
DE TREBALL SOCIAL
DE CATALUNYA